

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410089 Sonekulla

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Ingegerd Erlandsson

Bevarandeplan för Natura 2000-området**SE0410089 Sonekulla**

Kommun: Ronneby

Områdets totala areal: 62,4 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-11-08

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1997-01-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm**Naturtyper och arter som ska bevaras i området:**Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1130 - Estuarier

1630 - Strandängar vid Östersjön

6270 - Silikatgräsmarker

8230 - Hällmarkstorräng

9070 - Trädklädd betesmark

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Området bidrar till att uppfylla miljömålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap samt Ett rikt växt- och djurliv.

I Sonekulla är de prioriterade bevarandevärdena naturbetesmarker med trädklädda betesmarker, gräsmarker, strandängar och hällmarker samt marina och limniska miljöer kring åmynning. Naturvärdena är framför allt knutna till välbetade gräsmarker med artrik flora, strandängar med naturliga vattenståndsväxlingar, grova ekar med flera ädellövträdslag, senvuxna och gamla träd, håll- och boträd, döende och död ved. Naturvärden är även knutna till vattenmiljöns sand- och gyttjebankar.

Beskrivning av området

Sonekulla är beläget i den mellanblekingska kustbygden, på Biskopsmålahalvöns nordöstra del, och sammanfaller med naturreservatet Sonekulla. Området ligger vid Bräkneåns utlopp, i västra kanten av Väbyfjorden. Det omfattar en del av Bräkneåns mynningsområde med deltabildning, vassar och strandängar, vidare en del av havsviken med Kalvön, samt två skilda delar av fastlandet. Det är ett kuperat och varierat landskap som är starkt präglat av lång hävdkontinuitet som utmarksbete.

Terrängen är bergig och området utgörs av en granitplatå som ligger på 25-30 meter över havet. Från platån sluttar landskapet mot öster ner till Bräkneåns mynningsområde. Platåområdet är småkuperat med senvuxna ekar, med tall och björk, samt ett buskskikt av en, slån och nypon. I de mindre sprickdalarna och i sluttningen ner mot deltat är vegetationen rikare och jordlagren djupare. Där växer stora och vidkroniga ekar och i övrigt finns inslag av hassel, avenbok och bok. Så gott som hela fastlandsdelen tillhör naturtypen trädklädda betesmarker. I mer öppna delar är kärlväxtfloran artrik, med den rödlistade stortimjan (nära hotad) och exempelvis arter som knägräs, Adam och Eva, blåsuga, trift och slättergubbe. I sluttningen ner mot strandängen växer björk och al i en tät ridå. Strandängen utgörs av Bräkneåns deltaområde som bildar en plan slätt med en fin tuvig strandäng. Vegetationen är mer eller mindre zonerad med arter som bunge och gåsört. Utanför strandängen finns vassbälten.

Kalvö är en delvis bergig ö som domineras av artrika silikatgräsmarker. Ön har sina högsta delar mot öster och i norr där ön stupar brant med klippor och block ner mot vattnet. Den västra sidan är låg och i söder sträcker sig kala hållar mer mot öns sydspets. Björk och en dominerar träd- och buskskiktet och den rödlistade flikrosen (nära hotad) växer på ön. Kärlväxtfloran är ganska artrik med växter som backnejlika, darrgräs, liten blåklocka, pillerstrarr och stortimjan. På Kalvö finns några delar med hållmarkstorräng som har lågvuxen och gles vegetation. De ofta mycket torra hållarna har fläckvis ett tunt jordtäckte med torktåliga kärlväxter, lavar och mossor.

Den norra fastlandsdelen i Sonekulla betas av nötboskap och på Kalvön betar får. Södra delen på fastlandet har däremot varit utan hävd i många år, vilket lett till att marken har vuxit igen.

I LIFE-projektet GRACE, som bedrivits under åren 2010-2016, har gallringar och röjningar genomförts och stora delar av Kalvö har restaurerats. Inom ramen för LIFE-projektet Bridging the Gap kommer under åren 2016-2021 åtgärder att genomföras inom Sonekulla med syfte att gynna ekar och arter knutna till ekmiljöer. Åtgärderna kommer främst bestå av röjningar och naturvårdshuggningar i trädklädda betesmarker.

Där ån möter havet finns ett estuarie som uppvisar en varierad livsmiljö med utrymme för såväl marina arter som sötvattensarter. Där bildas sand- och gyttebankar med mosaikartade biotopkomplex som utgör bra reproduktionsområden och uppväxtmiljöer för fisk som gädda, abborre och sik. Estuarier är av stor vikt för fågellivet.

Vad kan påverka negativt

Områdets trädklädda betesmarker, gräsmarker och hållmarker, samt vattenmiljöer är skyddade mot bland annat markexploatering genom naturreservatsföreskrifter. Följande faktorer regleras inte genom reservatsföreskrifterna och kan påverka naturtyperna negativt.

Betesmarker

- Upphörd, felaktig eller otillräcklig hävd, exempelvis minskat eller upphört bete eller bristande buskröjning, leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.

- Övergödning genom till exempel tillskottutfodring av betesdjuren, vilket indirekt ger näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Avmaskning av betesdjuren under eller strax före betessläpp, med avmaskningsmedel som kan vara skadligt för områdets insektsfauna.

Marina miljöer

- Övergödning orsakad av näringsläckage. Effekter av övergödningen kan innebära minskat siktdjup, minskad djuputbredning av makroalger, kvävande algmattor, syrebrist och ändrad artsammansättning.
- Mänsklig påverkan som till exempel byggnation, dumpning, muddring, båttrafik (svall, ljud, ankring, grumling), mineral/sand/sten-utvinning, utsläpp av olja och kemikalier kan också inverka negativt på den marina miljön.
- För stort uttag av fisk och bifångster i fisket kan påverka artsammansättningen och hela ekosystemet.
- Marint avfall, inklusive dess nedbrytningsprodukter, kan orsaka skada på ekosystemet.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29 §§).

Skydd för området

- Området är avsatt som naturreservat sedan 1973 och skyddas enligt 7 kap 4-6 och 30 §§ miljöbalken. I reservatsföreskrifterna regleras naturvårdsförvaltningen, allmänhetens rättigheter och skyldigheter samt markägarens och nyttjanderättshavarens förfoganderätt över området och vad denne behöver tåla för intrång. Reservatet förvaltas av Länsstyrelsen i Blekinge län. Beslutet med föreskrifter samt skötselplan ska revideras 2017 för att reservatsskyddet bättre ska kunna möta hoten inom området.
- Miljöersättning för bevarande av betesmarker och slätterängar enligt Miljö- och landsbygdsprogrammet år 2014-2020 finns i området.
- Avtal om betesdrift och skötsel inom delar av området finns upprättat mellan Länsstyrelsen Blekinge län och djurhållare.
- Områdets marina vatten skyddas enligt vattendirektivet och havsmiljödirektivet. Miljökvalitetsnormer för vatten fastställs med stöd av 5 kap miljöbalken, enligt vattenförvaltningsförordningen och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling, HVMFS 2013:19 samt HVMFS 2012:18. Normerna ställer krav på vattnets kvalitet. De marina miljöerna är även skyddade genom Sveriges åtaganden inom HELCOM, Baltic Sea Action Plan, aktionsplan för Östersjön.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1130 - Estuarier

Areal: 22 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Estuarier finns vid flod- och åmynningar där sötvatten blandas med det saltare havsvattnet och där både marina och limniska miljöer förekommer och utgör en ekologisk enhet. Minskad strömhastighet bidrar till att finare sediment ansamlas och ofta formas vidsträckta sand- och gyttjebankar. I områden där strömningshastigheten avtar avlagras största delen av det transporterade materialet och ett delta kan bildas. Estuarier är ett mosaikartat biotopkomplex som är rikt på olika slags växtsamhällen. Det utgör också en viktig livsmiljö för fågel- och fiskarter.

Vid Bräkneåns utlopp blandas åns sötvatten med Östersjöns saltare vatten. Den ekologiska statusen är bedömd som otillfredsställande enligt vattenförvaltningsförordningen (2015) på grund av övergödning och miljögifter.

Bevarandemål

Arealen estuarier ska vara minst 22 ha. Området ska präglas av en mosaikartad botten med artrik vegetation och fauna. Utbredningen av de typiska arterna borstnate, hornsärv och hårnating ska vara stabil eller öka. Områdets förutsättning som reproduktions- och uppväxtområde för fisk som sik, gädda och abborre ska vara god. Ekosystemet ska vara i balans med förekomst av rovfisk.

Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena belastningen i form av fysiska skador av till exempel bebyggelse och bryggor, avverkning i strandnära läge, muddring, utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier samt onaturlig grumling ska vara försumbar. Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen ska vara minst god och får inte försämrats.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är i nuläget inte närmare känt, men bedöms vara ordinärt till gott. Vattenkvaliteten behöver förbättras främst genom minskad övergödning.

1630 - Strandängar vid Östersjön

Areal: 2,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Havsstrandängen i Sonekulla utgörs av Bräkneåns deltaområde som bildar en plan slätt med en fin tuvig strandäng. Strandängen präglas av lång betesträdion med hävdgynnade och salttåliga arter. Vegetationen påverkas av naturliga faktorer som exempelvis vattenståndsväxlingar och är mer eller mindre zonerad med arter som bunge och gåsört. Vid tidigare inventeringar har också gulkämpar, havssälting, hirsstarr, strandkrypa, ryltåg, krypven och salttåg noterats. I sluttningen ner mot strandängen växer björk och al i en tät ridå. Utanför strandängen finns vassbälten. De hävdade strandängarna är viktiga för häckande och födosökande vadare, gäss och änder.

Bevarandemål

Områdets strandängar ska vara minst 2,7 hektar. Gräsmarken ska vara öppen och starkt präglad av bete. Obetade tuvor och rator får förekomma. Förekomst av träd och buskar som kan bedömas som igenväxningsvegetation, exempelvis al och lövsly, ska vara liten. Kärlväxtfloran ska vara artrik och dominerad av hävdgynnade arter som gåsört och strandkrypa. Vattenståndet ska variera naturligt och översvämningar ska ske regelbundet eller säsongsvis.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 2,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

De artrika gräsmarkerna i Sonekulla ligger på Kalvö i Väbyfjorden. Kalvö är en delvis bergig ö som domineras av gräsmarker. Björk och en dominerar träd- och buskskiktet. Den rödlistade arten flikros växer på ön. Kärlväxtfloran är tämligen artrik med backnejlika, darrgräs, liten blåklocka, pillerstrarr och den rödlistade stortimjan.

Inom ramen för LIFE-projektet GRACE, som bedrivits under åren 2010-2016, har omfattande gallringar och röjningar genomförts och stora delar av Kalvö har restaurerats.

Bevarandemål

Områdets silikatgräsmarker ska vara minst 2,5 hektar. Gräsmarken ska vara tydligt präglad av bete och ha en artrik kärlväxtflora som karaktäriseras av hävdgynnade arter, exempelvis backnejlika, darrgräs, liten blåklocka, stortimjan och pillerstrarr. Gräsmarken ska vara öppen med spridda buskar eller buskage, som fungerar som vindskydd och födokällor för områdets fauna, och några få spärrgreniga och av vindexponering präglade träd. Förekomst av träd och buskar eller ohävdsarter, som tuvtåtel, brännässla, veketåg, och som kan bedömas som igenväxningsvegetation, ska vara liten.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott. Restaureringen har medfört en röjgödslingsseffekt och en hel del ohävdsvegetation behöver bekämpas för att behålla och stärka bevarandevärdena på Kalvö.

8230 - Hällmarkstorräng

Areal: 1,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

På Kalvö finns några mindre hällmarksområden med lågvuxen och gles vegetation. Hällarna är oftast mycket torra och har ett tunt, fläckvis förekommande jordtäckte med torktåliga kärlväxter, lavar och mossor.

Bevarandemål

Arealen hällmarkstorräng ska vara minst 1,4 hektar. Hällmarksområdena ska vara öppna. Träd och buskar som bedöms som igenväxningsvegetation ska inte förekomma. Kärlväxtfloran domineras av konkurrenssvaga arter som gul fetknopp, käringtand och styvmorsviol.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 32,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Den trädklädda betesmarken i Sonekulla ligger i ett kuperat och varierat landskap. Området är starkt präglat av lång hävdkontinuitet och utgör ett genuint utmarksbete i dessa trakter. Terrängen är bergig och området utgörs av en granitplatå. Från platån sluttar landskapet mot öster ner till Bräkneåns mynningsområde. I de mindre sprickdalarna och sluttningen ner mot deltat är vegetationen rikare och jordlagren djupare. Platåområdet är småkuperat med senvuxna ekar, tall och björk, samt ett buskskikt av en-, slån- och nyponbuskar. I ett mindre område dominerar bok. Kärlväxtfloran är artrik i mer öppna delar. Här växer arter som knägräs, stagg, Adam och Eva, blåsuga, knölsmörblomma, trift, slåttergubbe, ängsvädd och stortimjan. Stenmurar finns i området.

Bevarandemål

Arealen trädklädd betesmark ska vara minst 32,1 hektar. Bete ska påverka områdets dynamik och struktur. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas ett buskskikt med olika växtarter. Det ska finnas liggande död ved, stående döda eller döende träd, gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska utgöra ett inslag genom en variation mellan täta respektive öppna och tätare delar, samt bryn. Blommande och bärande buskar och träd ska finnas i solexponerade lägen. Jätteträd och efterträdare till dessa ska stå fritt med solexponerade stammar. Det ska finnas en artrik hävdgynnad flora med bland annat stortimjan. Stenmurar och andra kulturspår ska till största delen vara solexponerade och fria från lövsly och träd så att dessa inte beskuggas eller skadas av stammar eller rotsystem.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara ordinärt i norra delområdet och minskande i det södra. Ökat nötbetetryck behövs i den norra delen. Båda områdena behöver röjas och naturvårdshuggas. Återkommande bekämpning av örnbräken behövs. Den södra delen av området har varit ohävdad i många år och behöver åter beteshävdas.

Dokumentation

- ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artportalen, www.artportalen.se (uttag 2016-10-07).
- HELCOM. 2007. Baltic Sea Action Plan, www.helcom.fi
- Jordbruksverket 2004. Ängs- och betesmarksinventering.
Tillgänglig: <https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1973. Reservatsbeslut och skötselplan för naturreservatet Sonekulla.
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.
- Rikets allmänna kartverk 1915-1919. Häradsekonomiska kartan. Digitalt material © Lantmäteriet. www.lantmateriet.se.
- VISS VattenInformationsSystem Sverige, www.viss.lansstyrelsen.se (uttag 2016-10-17).

Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta

